

- неможливість пригадати певні моменти, інформацію, події.

Безумовно, що подібні поведінкові прояви насторожують і викликають потребу більш пильної уваги навіть суто інтуїтивно. Однак, що треба враховувати при виявленні подібних ознак і на чому будувати комунікацію:

- має місце один з наступних варіантів: гостра стресова реакція/бойова стресова реакція, маніпуляція і демонстративна реакція (особливо у випадку «я воював, а ти чому тут?», або – можливе перебування під впливом певних заборонених речовин);

- необхідно враховувати просту формулу – «агресія у відповідь на агресію завжди дає більшу агресію». За потреби, уникнути її не можна і не треба, однак розпочинати з неї – хибний шлях. У першу чергу мова йде про демонстрацію зброї. Так, людина яка має реальну бойову стресову реакцію зброї точно не боїться, оскільки вона з нею проводила і проводить велику кількість часу. Тому, більш доцільним є якраз забезпечення контролю над особою з боку інших співробітників, у той час як поліцейський-комунікатор демонструватиме доброзичливість і довіру, прибираючи зброю, або – не демонструючи її;

- побудова співпраці на спільних цінностях, а саме: «мій герб і прапор на шевроні, такий самий як і у тебе!», «Ми ж давали присягу одному і тому ж народу? Вірно?», «Повір, я хочу так само як і ти мирного життя дітям. Тому я і виконую свою роботу як для свої дітей, так і для твоїх», тощо;

- співпраця і довіра побудована на активному слуханні: «Я готовий за потреби тебе слухати хоч годинами!», «Давай поговоримо. Мені, теж це потрібно», тощо;

- варто обережно ставитися до згадок про родину, оскільки це теж може бути подразником у випадку наявності в ній проблем, або її руйнування. Не варто одразу використовувати заклики «в ім'я родини»;

- підключати, за потреби, поліцейське піклування: «Якщо є необхідність, то краще ми доведемо куди треба», «Чим ми можемо допомогти?», тощо.

- врахування у спілкуванні особистісної дистанції, а саме не наближення ближче ніж на 2 метри, допоки не буде подолано перші гострі реакції;

- уникання тиску: «Давай швидше!», «Та скільки можна! Вирішили і забули!», «Не затримуй!».

Окрім того, варто обов'язково враховувати ймовірну можливість погіршення стану здоров'я та потребу залучення медиків.

Що стосується моделей, де можливо ідентифікувати маніпуляцію і демонстративну реакцію, то тут варто спиратися виключно на визначені законом заходи.

УДК 341.341-052+159.98

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/604-606

Яніна ОВСЯННИКОВА

начальник навчально-наукової лабораторії екстремальної та кризової психології науково-дослідного центру Національного університету цивільного захисту України
кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник

ПОЛОН: ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ПРОФЕСІЙНИМ КОНТИНГЕНТАМ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Сьогодні, є дуже актуальною проблема відновлення та збереження психічного здоров'я професійних контингентів сектору безпеки та оборони України [1]. Особливо гостро стоїть питання щодо надання кваліфікованої психологічної допомоги професійним контингентам сектору безпеки та оборони України, які перебували в полоні.

Як відомо, персонал Державної служби цивільного захисту України (ДСНС) не

приймає участь у бойових діях. Оскільки, головна мета ДСНС – це захист цивільного населення, об'єктів і територій від негативних наслідків надзвичайних ситуацій, таких як природні катастрофи, техногенні аварії, терористичні акти та інші.

Умови воєнних дій створюють надзвичайні ситуації, які вимагають негайних заходів для захисту цивільного населення та забезпечення його потреб.

Підрозділи ДСНС забезпечують організований виїзд цивільного населення з зони конфлікту до безпечних місць. Забезпечують медичну допомогу постраждалим унаслідок воєнних дій; забезпечують населення необхідними життєвими засобами, такими як їжа, вода, медикаменти. Займаються розмінуванням територій, наданням консультацій та інформації населенню щодо безпеки, організацію збору та розподілу гуманітарної допомоги тощо.

На жаль, останнім часом все частіше відбуваються обстріли саме підрозділів ДСНС, під час виконання ними завдань за призначенням в умовах надзвичайної ситуації. Особовий склад ДСНС отримує поранення, гине внаслідок обстрілів, попадає у полон. Хоча і підпадає під захист Женевської конвенції. Але російський агресор зневажає міжнародні правила. Так, під час евакуаційних заходів у Маріуполі та на території Запорізької області окупанти відібрали та розстріляли техніку, взяли в полон працівників ДСНС. При проведенні евакуаційних заходів в Ірпені та Бучі рятувальники також потрапили у полон, а техніка ДСНС була відібрана.

Психологічне супроводження персоналу ДСНС, визволених з полону, які зазнали тортур чи жорстокого поводження вимагає чутливості та спеціалізованого підходу. Важливо враховувати психологічні наслідки та можливі травми, які можуть виникнути в результаті таких травматичних подій.

Психічний та психологічний стан персоналу ДСНС після пережитого стресу залежить від характеру тортур і тривалості їхнього застосування під час полону; статі та віку; властивостей особистості; попереднього життєвого досвіду; підтримки членів сім'ї і друзів після повернення людини з полону та низки інших чинників.

Зазначимо, що після повернення з полону працівники ДСНС можуть проявляти різні психічні стани [2]. Так, наприклад, після повернення з полону рятувальники можуть відчувати почуття безнадійності, втрати інтересу до життя, до роботи, втома, зниження енергії. Також внаслідок пережитого травматичного досвіду у працівників ДСНС можуть виникати повторні спогади про подію, кошмари, панічні атаки, відчуття відчуженості, подразнюваність, надмірна тривога, неможливість зосереджуватися на якомусь предметі та інше.

Виходячи з вище зазначеного, можемо говорити про те, що при наданні психологічної допомоги необхідно використовувати індивідуальний підхід до кожного фахівця ДСНС.

Однак, при роботі з фахівцями ДСНС, які повернулися з полону рекомендується дотримуватися загальних принципів. Психологічний супровід персоналу ДСНС може бути представлений двома етапами:

1. Етап повернення (зустріч фахівців ДСНС, які визволені з полону та зазнали тортур чи жорстокого поводження)

2. Етап реадаптації до життя.

Зупинимось на першому етапі більш детально. На етапі повернення передбачається комплекс заходів, які необхідні для реінтеграції співробітників ДСНС до умов мирного життя. Однією із складових цього комплексу є психологічна допомога. Психологічний супровід співробітників ДСНС передбачає застосування простих психокорекційних методів відновлення життєдіяльності. Одним із таких методів є дебрифінг стресу критичних інцидентів.

Він є організоване обговорення стресу, пережитого фахівцями ДСНС в умовах полону.

Метою дебрифінгу є мінімізація психічних страждань колишніх полонених. В ході дебрифінгу відбувається: опрацювання реакцій і почуттів колишніх бранців на пережиту ситуацію полону;

- формування у фахівців ДСНС розуміння сутності полону і власного психотравматичного досвіду, отриманого внаслідок безпосереднього перебування в умовах полону;

- зменшення відчуття унікальності і патологічності власних реакцій через обговорення почуттів та обмін переживаннями;

- мобілізація внутрішніх ресурсів, групової підтримки, солідарності і розуміння;
- зниження індивідуального та групового напруження;
- підготовка до переживання тих симптомів і реакцій, які можуть виникнути надалі [3].

Дебрифінг із співробітниками ДСНС, звільненими з полону, які зазнали тортур чи жорсткого поводження доцільно проводити в індивідуальному форматі.

Важливо, щоб психолог турбувався про об'єм травматичного досвіду, який розкриватиметься протягом однієї сесії у співробітника ДСНС.

Психологічний супровід співробітників ДСНС, звільнених з полону повинен бути спрямованим на відновлення їх функціонального стану організму, нормалізацію емоційної, морально-етичної, мотиваційної сфер та досягнення оптимального рівня адаптації.

1. Актуальні дослідження в сучасній вітчизняній екстремальній та кризовій психології : монографія / за заг. ред. В.П. Садкового, О.В. Тімченка; НУЦЗУ. Харків : ФОП Мезіна В.В., 2017. 512 с.

2. Кокун О.М., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Олійник В.О., Хоружий С.М., Ларіонов С.О., Сириця М.В. Особливості надання психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей цивільними психологами: метод. посіб. Київ : 7БЦ, 2023. 175 с.

3. Ширококов Ю.М. Теоритичні та прикладні аспекти психології військового полону : монографія. Харків : ТВО «В СПРАВИ», 2020. 476 с.

УДК 355.541.2

DOI: 10.31733/15-03-2024/2/606-607

Віталій ПОКАЙЧУК

завідувач кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Євген БАХЧЕВАН

декан Херсонського факультету
Одеського державного університету
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ВИКОРИСТАННЯ МАРКЕРНИХ ТРЕНУВАЛЬНИХ КОМПЛЕКСІВ ПІД ЧАС ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Виклики, які стоять перед закладами вищої освіти зі специфічними умовами навчання, що належать до сфери управління Міністерства внутрішніх справ України, в умовах збройної агресії РФ, загрози національній безпеці України та забезпечення національних інтересів, передбачають підготовку висококваліфікованих поліцейських, готових до дій у ситуаціях із різним ступенем ризику, здатних прогнозувати їхній розвиток і своєчасно ухвалювати правомірні рішення, зокрема і правомірно застосовувати та використовувати сучасні зразки вогнепальної зброї, постійно вдосконалювати навички безпечного поводження з нею, швидкісної та влучної стрільби по нерухомих і рухомих цілях, з різних положень, в обмежений час, у русі тощо.

Одним із рішень удосконалення освітнього процесу для здобувачів вищої освіти з навчальних дисциплін практичної спрямованості вбачається використання маркерної зброї, яка призначена для набуття навичок і підвищення рівня вогневої та тактико-спеціальної підготовки співробітників сил сектору безпеки й оборони України та вирішує проблему ефективного та реалістичного навчання особового складу практичних навичок ухвалення рішення на відкриття та ведення вогню в ситуаціях із різним ступенем ризику й економії бюджетних коштів.

Маркерна зброя під спеціальний патрон Simunition – це один з інноваційних методів тренування, який дозволяє змодельовати обстановку застосування зброї поліцейськими та сприяє підвищенню ефективності адаптації правоохоронців до реальних умов застосування зброї. Цей вид зброї дозволяє створити ситуації, які можуть виникнути в